

2. Корнелий Непот. О знаменитых иноземных полководцах. Из книги о римских историках. — М.: Изд-во МГУ, 1992. /Пер. с лат. и коммент. Н. Н. Трухиной. /
3. Полибий. Всеобщая история. Т. I (кн. I—V). М., 1890. /Пер. с греч. и комментарии Ф. Г. Мищенко. /
4. Тит Ливий. Война с Ганибалом. — М.: ТОО «Ниппур», 1993. — 408 с. / С латинского пересказал Симон Маркиш /
5. Габриэль Р. А. Ганнибал. Военная биография величайшего врага Рима, оригинал: Hannibal: The Military Biography of Rome's Greatest Enemy. — М.: Центрполиграф, 2012. — 318 с. — 3 000 экз.
6. Лансель С. Ганнибал. — М.: Молодая гвардия, 2002. — 356 с. — (Жизнь замечательных людей).
7. Дельбрюк Г. Всеобщая история военного искусства в рамках политической истории. — СПб.: Наука, 2001.
8. Всесвітня історія 6 клас / Бандровський О. Г. Власов В.С. — К.: Генеза, 2014. — 272 с.
9. Історія Стародавнього світу 6 клас Голованов С. О Костирко С. В. — К.: Грамота, 2006. — 295 с.
10. Історія Стародавнього світу 6 клас / Д'яченко С. В. Мартем'янов О. П. — К.: Ранок, 2006. — 337 с.

REFERENCES

1. Liddell Hart B.H. Strategy of indirect actions. - Moscow: IL, 1957.
2. Cornelius Nepot. About the famous foreign commanders. From a book about Roman historians. - Moscow: Publishing-house of Moscow State University, 1992. / Per. from lat. and a comment. N. N. Trukhina. /
3. Polybius. The general story. T. I (book I-V). M., 1890. / Per. with grec and comments by F. G. Mishchenko. /
4. Titus Livy. War with Ganibal. - M.: TSOO "Nippur", 1993. - 408 p. / From Latin told Simon Markish /
5. Gabriel R. A. Hannibal. Military biography of Rome's greatest enemy, original: Hannibal: The Military Biography of Rome's Greatest Enemy. - Moscow: Center Polygraph, 2012. - 318 p. - 3,000 copies.
6. Lancel S. Hannibal. - M.: Young Guard, 2002. - 356 pp. - (Life of wonderful people).
7. Delbrück G. The general history of military art within the framework of political history. - SPb.: Science, 2001.
8. World History Class 6 / Bandrovsky O.G. Vlasov V.C. - K.: Genesis, 2014. - 272 pp.
9. History of the Ancient World Class 6 Golovanov S. S. Kostyrko S.V. - K.: Diploma, 2006. - 295 p.
10. The History of the Ancient World Class 6 / V. Byachenko S. Martemianov O. P. - K.: Morning, 2006. - 337 pp.

УДК 90.908

Бабенко А.М.

Сумський державний педагогічний
університет імені А.С.Макаренка

АНТИБІЛЬШОВИЦЬКІ ПОВСТАННЯ СЕЛЯН НА ТЕРИТОРІЇ РОМЕНЩИНИ У 20-Х - 30-Х РР. ХХ СТ.

У статті розглядається питання новітніх підходів впливу вчителя на інтелектуальний і духовний світ дитини, які сприяють формуванню національної самосвідомості учнівської молоді. Застосування краєзнавчих знань на уроках історії. Значну увагу приділено соціально-економічному розвитку Роменщини в 20-х роках ХХ ст.

Ключові слова: краєзнавство, соціально-економічний розвиток, формуванні національної самосвідомості.

Бабенко А.М. Антибольшевистские восстания крестьян на территории Роменщины в 20-х - 30-х гг. XX ст.

В статье рассматривается вопрос новых подходов воздействия учителя на интеллектуальный и духовный мир ребенка, которые способствуют формированию национального самосознания учащейся молодежи. Применение краеведческих знаний на уроках истории. Значительное внимание уделено социально-экономическому развитию Роменщины в 20-х годах XX в.

Ключевые слова: краеведение, социально-экономическое развитие, формировании национального самосознания.

Babenko A.M. Anti-Bolshevik revolts of peasants on the territory of the Romenshchyna in the 20's and 30's. XX century.

The article deals with the issue of new approaches of the teacher's influence on the intellectual and spiritual world of the child, which contribute to the formation of the national self-awareness of the students. Application of local history knowledge in history lessons. Considerable attention was paid to the socio-economic development of the Romenshchina in the 1920s.

Key words: study of local lore, social and economic development, formation of national self-consciousness.

Шкільний курс історії передбачає вивчення всесвітньої та вітчизняної історії. І дуже важливим є те, щоб складовою частиною курсу історії України були уроки, присвячені вивченню минулого свого краю. Сучасна методика має в своєму арсеналі численні розробки уроків по темі «Наш край». Проте вони не в змозі охопити деталі історії конкретних населених пунктів і навіть окремих районів.

Ця проблема вирішується тільки одним шляхом - кропітка пошукова робота протягом не одного десятиріччя вчителя та не одного покоління його учнів.

Історія будь-якої країни має починатися з вивчення власного роду, виховання шанобливого ставлення до історії рідного краю, прагнення досліджувати його минуле, зберігати пам'ять про нього. Формуванню цілісної історичної свідомості сприяє поєднання двох складових – вивчення історії загалом.

У гармонійно розвиненої особистості сформоване глибоко усвідомлене почуття національної гідності. Певним ґрунтом у справі зміцнення моральних сил дитини, їх оновлення, відродження минулого родини стає національне виховання. Дослідження учнями історії рідного краю – це перші сходинки до усвідомлення себе як громадянина.

Активними членами суспільства стає та молодь, яка досконало знає своє коріння. Формування особистості з високим рівнем національної самосвідомості, здатної зрозуміти процеси національного життя, визначити своє місце і роль у ньому, виявляти творчість та ініціативу є одним із основних завдань, яке постало перед школою й вчителями сьогодні.

Про необхідність виховання національної самосвідомості молодого покоління у народній школі наголошували П.Антонович, Г.Ващенко І.Волошин, С.Русова, К.Ушинський, І.Франко. Дана ідея не втратила своєї актуальності і нині

Важливе значення в шкільному краєзнавстві має взаємозв'язок теоретичної і практичної роботи учнів. Спочатку школярам необхідно дати певний рівень знань з історії краю, навчити їх елементарних умінь і навичок краєзнавчої роботи, тільки після цього можна приступати до виконання конкретних практичних завдань.

Усвідомлення окремою дитиною своєї національної належності вкрай актуальне завдання. Адже тільки усвідомивши себе як націю, ми зможемо посісти належне місце серед європейських країн. Воно потребує науково обґрунтованого підходу. Досвід переконує, що без знання своєї історії, культури, свого родоводу, традицій народу і сім'ї неможливо виховувати підрастаюче покоління країни. В.Сухомлинський писав: «Душа не може жити без святині. Щось для людини стає дорогим і непорушним, невикорінним і незнищеним» [8].

Педагог впевнений, що творцем людської душі є вчитель, який формує уявлення про націю, світ, людство. Зрозумівши основні принципи розвитку кожного регіону нашої країни, можна зробити важливі висновки щодо загальної історії.

Українське селянство дивилося на більшовиків і їх методи управління, як на нову привілейовану касту експлуататорів, які по своїй суті нічим не відрізнялися від старих. З урахуванням того, що радянська влада з початку 20-х років почала проводити нову економічну політику ситуація в українському селі набула стабілізаційного характеру. Але з часом радянська влада поставила своєю головною метою створення, розвиток та підтримку виключно колективного господарства. Хліб у селян закуповувався по надто низькій ціні, а промислові товари необґрунтовано дорожчали. Звичайно, селянство виражало своє незадоволення, тим самим отримували різні види покарання.

Зрозумівши основні принципи розвитку кожного регіону нашої країни, можна зробити важливі висновки щодо загальної історії.

В ряді сел Роменщини: с.Оксютинці, с.Засулля, с.Перекопівка були організовані антиколгоспні мітинги [1, с. 97]. Радянська влада задля вирішення питання незадоволення населення пішла доволі простим шляхом. Почалася масова депортація «розкуркулених» селян з тією метою щоб вони не змогли організовувати хоча б якийсь опір.

Виселенням населення займалися органи ДПУ, переселення було переважно до північних територій СРСР. Найрадикальніша частина селянства згодом вдалася до рішучих заходів, зокрема, до повстань.

На території Роменщини діяли повстанські загони отаманів Л.Хрестового, Л.Клітка, А.Левченка, Греся, К.Вовка, організація «Січ» та інші формування.

Широкого розмаху набула діяльність загону Кирила Вовка в селі Артюхівка Роменського району, який складався зі 100 чоловік піхоти та 20 чоловік кавалерії [2, арк.17]. Багато як бідних, так і заможних селян були вороже налаштовані до червоноармійців: «Начальнику тыла. Сообщаю что я вступил в село Мокиевку, где ивстретил полный саботаж. Отряд мой стал по квартирам и им не дали ничего покушать. Отношение к советской власти враждебное» [3, арк.5].

Найбільшим за своєю чисельністю та наймасштабнішим за територією охоплення був загін, який очолював Лука Клітка. В основному дії загону були направлені проти органів більшовицької влади, міліції, сільських активістів, які займалися «розкуркуленням» населення: «Через збільшення за останній час на території Роменщини випадків вбивств радянських робітників, міліціонерів, комуністів, що з'явилися в наслідок прояву куркульського білого терору, Повітова Військова Нарада оповіщає населення, що за вбивство одного радянського робітника підлягає негайному розстрілу 10 куркулів» [3, арк.2].

В першій половині липня основна частина групи була заарештована. Судовий процес відбувся в серпні-вересні. Самого Л.Клітку заарештувати не вдалося. Його подальша доля невідома. Всього 26 осіб було засуджено до розстрілу, 33 особи до 10 років концтабору, 10 осіб до 8 років концтабору, 3 особи на 7 років концтабору, решта 96 учасників до різних термінів покарання (від 6 до 3 років концтабору). Крім 168 основних звинувачуваних ще 104 учасники до відповідальності не притягалися через «класовий підхід» (як середняки і бідняки) [6, с.35].

Радянська влада зображувала повстанців як бандитів, які згурпувалися з метою грабунку місцевого населення. Але з тексту допиту одного з членів групи ми бачимо зовсім інше: «Мне лично на собрании было дано поручение следующего характера: написать для организации ко дню выступления лозунги и обращения к трудовому народу, о том, чтобы трудящиеся нас не боялись, так как мы не банда, а украинская организация, преследующая защиту интересов крестьянства, и борющаяся за восстановление демократической республики»[4, арк.7].

Як зазначалося вище, повстанський рух охопив велику територію своєї діяльності: «К моменту ликвидации организацией было охвачено свыше 40 населенных пунктов, преимущественно хуторов в 6 административных районах: в Березовском, Глинском, Велико-Бубновском, Сребрянском, Лохвицком и Перекоповском. Наиболее сильно были поражены районы: Березовский, Глинский, Велико-Бубновский и Сребрянский. Слабее - Лохвицкий и Перекоповский.»[5, арк.56].

Звичайно, що селянські повстання на території Роменщини не могли відігравати керівну роль у боротьбі з радянською владою але все ж таки політику колективізації було уповільнено.

Важливе місце у формуванні національної самосвідомості відводиться індивідуальним формам позакласної краєзнавчої роботи – написанню та захисту самостійних творчих та дослідницьких робіт; створенню мультимедійних презентацій по досліджуваній темі.

Під час виконання індивідуальних творчих і дослідницьких завдань краєзнавчого змісту учні стають не лише об'єктами педагогічного впливу, але й суб'єктами виховання. Вони сприймають мету і завдання, визначені педагогом, як особистісно і суспільно значущі, володіють змістом роботи, організовують і виконують власну дослідницьку діяльність, перетворюючи її на процес саморозвитку та самореалізації.

Історичні дослідження розпочинаються із вивчення джерел. Сучасне джерелознавство поділяється на різні типи – письмові, речові, усні, етнографічні, фотодокументи, документи з домашніх архівів, спогади свідків подій [7]. Достатньо тривалу історію має проблема вивчення ролі краєзнавчої роботи у формуванні національної самосвідомості молодого покоління. Даний напрям роботи досліджували наприкінці ХІХ – початку ХХ століття П.Антонович, С.Рудницький, С.Русова, К.Ушинський, І.Франко, на сучасному етапі Т.Бондаренко, Л.Гайда, Я.Треф'як, Л.Кірішко, Л.Саєнко, Л.Литвин. В.Сухомлинський вважав, що учень стає справжньою людиною, патріотом, коли він разом із педагогом торує шлях від любові до рідного краю до розуміння історичної долі народів світу.

Вивчення історії рідного краю сприяє вихованню патріотизму, поваги до предків, які жили, працювали, боролися, які гідні поваги, пам'яті. Почуття любові до малої батьківщини неодмінно будуть стосуватися Батьківщини – України, будуть важливим чинником формування активної життєвої позиції підростаючого покоління. Різноманітність форм і засобів краєзнавчої роботи при оптимальному забезпеченні сучасною методикою робить її важливим засобом реалізації розбудови шкільної історичної освіти. Це збагачує знання учнів з історії рідного краю, сприяє засвоєнню програмового матеріалу, оволодінню знаннями, уміннями і навичками з предмета, формує національну самосвідомість, виховує активного, освіченого громадянина незалежної України. Виховуючи в учнів любов до рідного краю, ми формуємо гідне майбутнє нашого народу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вовк О.В. Селянство Роменщини в опорі примусовій радянзації наприкінці 20-х - початку 30-х років ХХ ст.//Сумський історико-архівний журнал. – 2005.-№1.-С.96-100.
- 2.Державний архів Сумської області (далі ДАСО).ф.Р1241.оп.1.спр.14.132 арк.
3. ДАСО.ф.Р1241.оп.2.спр.13. 264 арк.
4. ДАСО.ф.Р7641.оп.1.спр.11. 200 арк.
5. ДАСО.ф.Р7641.оп.2.спр.3. 211 арк.
6. Іванущенко Г.М. Повстанський рух 20-х - 30-х рр. ХХ ст. на Сумщині: Т.1./ Г. М. Іванущенко - Суми: Наталуха А.С. , 2011. - 340 с.
7. Кузик Б. Краєвид:Методичний посібник для педагогів / Кузик Б., Литвин Л. – Дніпропетровськ : АРТ-ПРЕС, 2006. – 108 с.
- 8.Сухомлинський В.О. Вибрані твори: В.О.Сухомлинський.-К.: Радянська школа,1975. - Т. 1. Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості. - С.134.

REFERENCES

1. Vovk O.V. The peasantry of the Romanshchyna in support of forced Sovietization in the late 20's - early 30's of the twentieth century. / Sumy Historical and Archival Magazine. - 2005.-№1.-С.96-100.
2. The State Archive of the Sumy region (hereinafter referred to as DASO). Fp.R1241.op.1.pro.14.132 arcs.
3. ДАСО.ф.Р1241.оп.2.спр.13. 264 arcs.
4. ДАСО.ф.Р7641.оп.1.спр.11. 200 arcs.
5. ДАСО.ф.Р7641.оп.2.спр.3. 211 arcs.
6. Ivanushchenko G.M. Revolt movement of the 20's and 30's of the twentieth century. in Sumy region: T.1. / G.M. Ivanushchenko - Sumy: Natalukha A.C. , 2011. - 340 p.
7. Kuzik B. Landscape: Methodical manual for teachers / Kuzik B., Litvin L. - Dnipropetrovsk: ART-PRES, 2006. - 108 p.
- 8.Sukhomlinsky V.O. Selected Works: V.O.Sukhomlinsky-K. : Soviet School, 1975. - Т. 1. Problems of education of a fully developed person. - P.134.